

Grundläggande kunskaper
hos personal som arbetar i
socialtjänstens omsorg om äldre

I Socialstyrelsens författningssamling (SOSFS) publiceras myndighetens föreskrifter och allmänna råd.

- Föreskrifter är bindande regler.
- Allmänna råd innehåller rekommendationer om hur en författning kan eller bör tillämpas och utesluter inte andra sätt att uppnå de mål som avses i författningen.

Socialstyrelsen ger årligen ut en förteckning över gällande föreskrifter och allmänna råd.

SOSFS kan beställas från Socialstyrelsens beställningsservice,
120 88 Stockholm, fax 08-779 96 67, e-post socialstyrelsen@strd.se

ISSN 0346-6019 Artikelnr 2011-11-28

Tryck: Edita Västra Aros, Västerås 2011

Socialstyrelsens allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre;

**SOSFS
2011:12 (S)**

Utkom från trycket
den 5 december 2011

beslutade den 10 november 2011.

I dessa allmänna råd ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av bestämmelsen i 3 kap. 3 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453) om lämplig utbildning och erfarenhet.

Tillämpningsområde

Dessa allmänna råd gäller för den personal som i sin yrkesutövning ger äldre personer stöd och hjälp efter beslut enligt 4 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2001:453)

- i dagverksamhet som avses i 3 kap. 6 § första stycket samma lag,
- i hemmet som avses i 5 kap. 5 § första stycket samma lag eller
- i en särskilt inrättad boendeform som avses i 5 kap. 5 § andra stycket samma lag.

De allmänna råden gäller inte för

- personal som i sin yrkesutövning inom socialtjänstens omsorg om äldre huvudsakligen utför andra arbetsuppgifter än dem som omfattas av första stycket,
- personal som enligt 4 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659) har legitimation eller särskilt förordnande att utöva ett visst yrke i hälso- och sjukvården och
- praktikanter och frivilligarbetare.

Utbildning

Den som ska arbeta med stöd och hjälp till äldre personer kan uppnå kunskaper och förmågor i enlighet med dessa allmänna råd genom godkända kurser om 1 100 poäng i de programgemensamma karaktärsämnena och 300 poäng i ämnet gerontologi och geriatrik i vård- och omsorgsprogrammet eller genom annan motsvarande utbildning.

Tillräckliga kunskaper i svenska för att uppnå förmågan att förstå, tala, läsa och skriva svenska i enlighet med dessa allmänna råd kan dock inhämtas genom godkänd kurs i det gymnasiegemensamma ämnet

svenska eller svenska som andraspråk i vård- och omsorgsprogrammet eller genom annan motsvarande utbildning.

Grundläggande kunskaper och förmågor

Den personal som omfattas av dessa allmänna råd bör, som minst, ha följande kunskaper och förmågor.

Värdegrund, förhållningssätt och bedömningsförmåga

- kunskap om den värdegrund som gäller för socialtjänstens omsorg om äldre enligt 5 kap. 4 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet
- kunskap om människors olika förutsättningar och behov samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet
- förmåga att granska, analysera och bedöma sitt eget arbete och på så sätt kunna medverka till insatser av god kvalitet
- förmåga att bedöma när någon annan kompetens än den egna behövs

Kommunikation

- kunskap om hur sättet att kommunicera kan anpassas till olika situationer och till olika individers förutsättningar och behov samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet
- förmåga att kommunicera med närstående
- förmåga att kommunicera med personer ur olika yrkesgrupper
- förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska

Regelverk

- kunskap om regelverket på socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens område som rör äldre personer
- kunskap om annan relevant lagstiftning, t.ex. om offentlighet och sekretess, god man och förvaltare, diskriminering, livsmedel och arbetsmiljö
- förmåga att dokumentera sitt eget arbete i enlighet med lagar och andra författningar

Det normala åldrandet

- kunskap om hur åldrandet påverkar äldre personer fysiskt, psykiskt och socialt
- kunskap om hur äldre personers hälsa kan förbättras eller bevaras
- kunskap om hur åldrandet påverkar personer med funktionsnedsättning
- förmåga att uppmärksamma och ta till vara det friska hos äldre personer

Aldrandets sjukdomar

- kunskap om vanliga sjukdomar och hälsoproblem hos äldre personer och om hur dessa påverkar behovet av omsorg och vård

Funktionsbevarande omsorg m.m.

- kunskap om hur fysisk aktivitet påverkar äldre personers hälsa och välbefinnande
- förmåga att motivera äldre personer till fysisk aktivitet och att ge det stöd som behövs
- kunskap om ett funktionsbevarande och rehabiliterande arbetssätt samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet
- kunskap om hur hjälpmedel och en anpassad miljö kan underlätta äldre personers tillvaro
- kunskap om hur ett säkerhetsfrämjande arbetssätt kan förebygga olyckor, skador och brott samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet

Social omsorg

- kunskap om betydelsen av fysisk, psykisk och social stimulans för äldre personers hälsa och välbefinnande
- förmåga att stödja äldre personer så att de får en meningsfull tillvaro både individuellt och i gemenskap med andra

Kroppsnära omsorg

- kunskap om personlig hygien, inklusive munvård
- förmåga att stödja äldre personer i att sköta klädsel och personlig hygien

Måltid, mat och näring

- kunskap om vilken betydelse måltid, mat och näring har för äldre personers hälsa och välbefinnande
- kunskap om hur förutsättningar skapas för goda matvanor och en god måltidsmiljö
- förmåga att tillaga måltider
- förmåga att stödja äldre personer vid måltider
- kunskap om livsmedelshantering

Skötsel av hemmet

- kunskap om hur man sköter ett hem
- förmåga att stödja äldre personer i att sköta sitt hem

Omsorg i livets slutskede

- kunskap om omsorg och vård av äldre personer i livets slutskede
- kunskap om stöd till närstående till äldre personer i livets slutskede
- kunskap om omhändertagande vid dödsfall

Hälso- och sjukvård m.m.

- kunskap om hälso- och sjukvård
- kunskap om basal hygien och om att förhindra smitta och smittspridning samt förmåga att omsätta kunskapen i det praktiska arbetet
- kunskap om läkemedel och om läkemedelsanvändning hos äldre personer

Fortbildning

Personalen bör vid behov få fortbildning i syfte att upprätthålla de kunskaper och förmågor som anges i dessa allmänna råd. Personalen bör även ges möjlighet att följa kunskapsutvecklingen på området.

Socialstyrelsen

LARS-ERIK HOLM

Emil Bergschöld

